

Posudek školitele na diplomovou práci Olgy Fraitové
Metafory a metonymie v „hudebních pasážích“
vybraných textů Josefa Škvoreckého

O souvislosti textů Josefa Škvoreckého s jazzovou hudbou, jejím rytmem, formálními postupy a atmosférou se psalo už po vydání románu *Zbabělci* v roce 1958. Od té doby se v reflexi spisovatelových děl v tomto ohledu mnoho nezměnilo: přítomnost hudebních, resp. jazzových reálií (včetně románu o Dvořákovi *Scherzo capriccioso* z roku 1983) v tematickém plánu autorových próz je evidentní, konstatuje ji prakticky každý, kdo o Škvoreckém píše, ale nedojde dál než k nezávazným výrokům o tvárné spřízněnosti díla slovesného s artefaktem hudebním, opírajícím se o slova jako „pocity“ nebo „atmosféra“.

Diplomová práce Olgy Fraitové *Metafory a metonymie v „hudebních pasážích“ vybraných textů Josefa Škvoreckého* se snaží přesněji ukázat, zda a jak se jazzová inspirace promítá do autorových textů na rovině metaforických výrazů. Autorka prostě předpokládá, že se tato inspirace promítá, a jako svůj materiál volí pasáže ze tří Škvoreckého textů (*Zbabělci*, *Prima sezóna*, *Bassaxofon*), u nichž je spjatost se světem hudby opravdu nepochybná, totiž úseky popisující hudební zkoušky jazzového orchestru nebo koncertní produkci, resp. produkci k tanci.

Svou práci otevírá autorka přehledem, v němž ze Škvoreckého biografie a napsaných (případně překládaných či editovaných) textů podává sukus soustředěný na kontakty s hudbou; následuje detailněji zaměřený exkurs o jazzových motivech ve spisovatelových beletristických i diskursivních dílech a obecnější podání o problematice hudebně-literárních nebo literárně-hudebních vztahů, kde se O. Fraitová opírá o práci Radomila Nováka *Hudba jako inspirace poezie* (2005), a pojednání o relacích hudby a jazyka, v němž jako hlavní reference slouží studie Františka Daneše *Řeč hudby a řeč o hudbě* (2005). Na to navazuje kapitola o metafoře a metonymii, v níž autorka postupuje od rámcových, encyklopedických charakteristik až po pojetí tropů z hlediska kognitivní lingvistiky (zde odkazuje O. Fraitová zejména k pracím I. Vaňkové, I. Nebeské, z překládaných pak na *Metafory, kterými žijeme* od G. Lakoffa a M. Johnsona).

Sledoval jsem vznikání diplomové práce, takže vím, jak vypadala tato část spisu a kolik práce je do ní uloženo. Čtu-li tyto pasáže z jistého odstupů nebo představím-li si čtenáře, který zná jen finální verzi, uvědomuju si jistou zběžnost, s níž je výklad skicován. Jako školitel ale vím, nakolik bylo pro diplomantku důležité jednotlivé zmiňované kapitoly absolvovat a uvědomovat si hledání nebo proměnu původního tématu, k němuž nakonec přikročila v sedmé hlavě a jež představuje původní vklad práce. Autorka ho přímo neformuluje, ale vyplývá z její evidence a třídění literárního materiálu: Škvoreckého originalita v evokaci

hudebnosti nebo hudebního zážitku nad uměleckým textem tkví ve variabilním opakování, kombinování a intenzifikaci, nikoli v nápaditosti izolovaných nebo nehledaných pojmenování.

Z tohoto ohledu práce končí tam, kde by možná měla začínat. V každém případě však splňuje nároky kladené na diplomovou práci na našem ústavu, a proto ji doporučuji k obhajobě.

Michael Špirit
/

Praha, 13. 9. 2010